

Ретроспективний аналіз розвитку тхеквондо ВТФ та структури техніко-тактичної діяльності тхеквондистів високої кваліфікації

Пшенічніков П. М., Мітова О. О.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Анотація

Мета. Мета дослідження – здійснити ретроспективний аналіз розвитку тхеквондо, як національного бойового мистецтва та олімпійського виду спорту, та вплив історичних аспектів на формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості на основі науково-методичної літератури.

Матеріал і методи. Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел та документальних матеріалів; інформації, розміщеної в мережі Інтернет, метод системного аналізу; хронологічний метод; історико-логічний метод; описовий метод.

Результати. На основі аналізу закордонної науково-методичної літератури визначено основні історичні етапи формування сучасного тхеквондо, виникнення нових шкіл (кванів), організацій, особливості використання різних назв, впровадження нових тренувальних та змагальних методів, що сприяли змінам в формуванні техніко-тактичного арсеналу. Розгляд наукових статей вітчизняних та закордонних авторів, свідчить про неостаточний обсяг теоретичного матеріалу як з історії тхеквондо, як бойового мистецтва, так й з аналізу історії формування техніко-тактичного арсеналу олімпійського виду спортивного єдиноборства тхеквондо ВТФ, під впливом впровадження нового захисного спорядження та змін в правилах змагань.

Висновки. Досліджено історичні аспекти утворення та формування сучасного корейського національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його в спортивне єдиноборство та олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ, з олімпійським видом програми, спаринг (керуги) та неолімпійськими видами програми, традиційні формальні комплекси (пумсе) та вільні комплекси під музику (фрістайл), з різними видами техніко-тактичної підготовленості. Встановлено, що під впливом змін у правилах змагань зі спарингу та впровадження захисних електронних систем PSS, постійно формується та змінюється арсенал техніко-тактичної підготовленості, що призвело до умовного розподілу техніко-тактичної підготовленості на «старий стиль» та «новий стиль».

Ключові слова: історія, бойові мистецтва, єдиноборства, тхеквондо, техніко-тактична підготовленість, тасквон-до, Кукківон.

Abstract

Analysis of the Development of Taekwondo WTF and the Structure of Technical and Tactical Practice of Highly Qualified Taekwondo Athletes

P. Pshenichnikov, O. Mitova

Purpose. To conduct a retrospective analysis of the development of Taekwondo as a national martial art and an Olympic sport, and to examine the impact of historical aspects on the formation of the modern technical and tactical arsenal based on scientific and methodological literature.

Material and methods. Theoretical research methods were employed to achieve the goals of this stage of the study. Besides the analysis and synthesis of literary sources and documentary materials, information retrieved from the Internet, the method of systematic analysis, the chronological method, the historical-logical method and the descriptive method were also used.

Results. Based on an analysis of foreign scientific and methodological literature, the main historical stages of the formation of modern Taekwondo were identified, including the emergence of new schools (kwans), organizations, the adoption of various names, and the introduction of new training and competition methods. These changes contributed to the development of the technical and tactical arsenal. A review of scientific articles by both domestic and foreign authors indicates an insufficient amount of theoretical material on the history of Taekwondo as a martial art, as well as on the analysis of the evolution of the technical and tactical arsenal of Olympic WTF Taekwondo influenced by new protective equipment and rule changes.

Conclusions. The study examined the historical aspects of the creation and development of modern Korean national martial art Taekwondo, its transformation into a sport and an Olympic discipline, WTF Taekwondo which includes Olympic programs like sparring (kyorugi) and non-Olympic programs such as traditional forms (poomsae) and freestyle routines performed to music based on varying technical and tactical levels of preparation. It was established that under the influence of rule changes in sparring competitions and the implementation of protective electronic systems (PSS), the technical and tactical arsenal continuously evolves. This has led to the conditional division of technical and tactical preparedness into «old style» and «new style».

Keywords: history, martial arts, combat sports, Taekwondo, technical and tactical preparedness, Taekwon-Do, Kukkiwon.

Вступ

Незважаючи на те, що з кожним роком зростає популярність олімпійського виду спорту тхеквондо ВТФ, існують невизначені питання з дослідженням складного історичного процесу створення сучасного національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його в олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ та існування декілька видів неолімпійського виду спорту таеквон-до.

Відомо, що в «Реєстр визнаних видів спорту в Україні», затверджений Наказом Міністерства молоді та спорту України 11.03.2015 № 639, включено в розділ «Олімпійські види спорту» – тхеквондо (ВТФ); в розділ «Неолімпійські види спорту» – таеквон-до, таеквон-до І.Т.Ф., що вносить деякі проблеми та плутанину в використанні назви «тхеквондо» або «таеквон-до», навіть у наукових роботах (Радченко & Костюченко, 2024).

Аналіз вітчизняних наукових статей (Бондаренко & Терещенко, 2024; Давидов & Бачинська, 2013; Кондрацька & Гнатенко, 2022; Махінко та ін., 2019; Ясько & Сова, 2022) показав, що в переважній більшості, основним джерелом інформації, є самостійно вироблені посібники з 1990 років, інформацію до яких було взято з закордонних підручників 1970-1980-их років.

Американським вченим та грандмайстром таеквон-до ІТФ (<https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) зазначено, що оскільки сьогодні розвинулося дві різні системи тхеквондо ВТФ та таеквон-до ІТФ, то потрібно розуміти, що існує принаймні дві різні історії, оскільки те, що історично відбувалося на одному шляху, природно буде відрізнитися від іншого шляху.

Ученими (Jonson & Lewis, 2018; Jonson & Moeing, 2019) зазначено, що інтерес до академічних знань з історії тхеквондо зростає, що підтверджується збільшенням наукових робіт міжнародних дослідників з тхеквондо у всьому світі.

Аналіз літератури з тхеквондо, виданий в Південній Кореї в 1970-1980 роках, проведений дослідниками (Carpener, 1995; Moenig, 2013; Moenig et al., 2014) свідчить, що набагато більше зусиль приділяється спробам продемонструвати тисячорічну історію тхеквондо, зображуючи еволюційний процес зі стародавніх корейських бойових мистецтв – субак, квонбоп, тхекьон, тоді як не приділяється уваги періоду формування тхеквондо в сучасній Південній Кореї, починаючи з періоду звільнення корейського півострова від японського колоніального панування в 1945 році. Вчений (Carpener, 1995) вважає, що з академічної точки зору це виглядає нелогічним трактуванням історії. На думку науковця (Moenig, 2013) у багатьох азійських бойових мистецтвах нечітко виражена різниця між міфами, легендами та історією. В історії тхеквондо межі між вигадкою та реальністю, як правило, часто розмиті.

Дослідниками (Carpener, 1995; Moenig, 2011) визначено, що спаринг ногами в жилетах, одночасно є, як особливою відзнакою, так й головним чинником, що сприяв виникненню нового саме корейського аутентичного сти-

лю спортивного єдиноборства. Впровадження спарингу ногами в жилетах, за правилами «Всесвітньої федерації тхеквондо», що зараз одночасно є олімпійським видом спорту та прикладом відомого національного південно-корейського спортивного бренду, сприяло виникненню унікальної системи техніко-тактичної підготовленості, результативності якої за Платоновим (2020) обумовлюється ефективністю, стабільністю, варіативністю, економічністю, мінімальною тактичною інформативністю для суперника, що має свої специфічні особливості, пов'язані з одночасним використанням, різноманітних поєднань у нападі та захисту, як складно координаційних та високо амплітудних, так й простих та надійних ударів ногами (Платонов, 2020).

Відомий вітчизняний вчений визначає, що зміна правил та спортивного інвентарю помітно впливає на техніко-тактичну підготовленість спортсменів (Платонов, 2020). Вченими (Пшенічніков & Мітова, 2024; Moenig, 2015; Menescardi et al., 2019) охарактеризовано сучасні особливості техніко-тактичної підготовленості спортсменів, які спеціалізуються у змаганнях зі спарингу в тхеквондо ВТФ, та критерії її результативності. У тхеквондо ВТФ, це пов'язано з такими головними чинниками: з введенням тхеквондо ВТФ до програми Олімпійських Ігор; зі змінами в застосуванні захисного спорядження; зі змінами у правилах змагань з більш високою оцінкою складної техніки ударів ногами; зі зміною технічного арсеналу та появою нових «некласичних» ударів.

На нашу думку, історія створення нового бойового мистецтва тхеквондо, перетворення тхеквондо в спортивне єдиноборство, а потім в олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ, вплинула на формування структури техніко-тактичної діяльності в тхеквондо ВТФ, що має свої специфічні особливості, пов'язані з одночасним використанням різноманітних поєднань у нападі та захисту, як складно координаційних та високо амплітудних, так й простих та надійних ударів ногами. Дослідження змін в структурі техніко-тактичної діяльності в тхеквондо ВТФ, під впливом історичних чинників, сприяє можливості прогнозувати наступні зміни тренувальної та змагальної діяльності, під впливом змін в правилах змагань, що потребує науково-дослідницького аналізу.

У зв'язку з вищезазначеним, даний напрям дослідження є актуальним для теорії та практики східних єдиноборств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося відповідно тематичного плану наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 роки за темою «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів в олімпійському та професійному спорті» номер державної реєстрації 0121U10825.

Мета дослідження – здійснити ретроспективний аналіз розвитку тхеквондо, як національного бойового мистецтва та олімпійського виду спорту, та вплив історичних

аспектів на формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості на основі науково-методичної літератури.

Матеріал і методи

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел та документальних матеріалів; інформації, розміщеної в мережі Інтернет, метод системного аналізу; хронологічний метод; історико-логічний метод; описовий метод.

Аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури став основою даного етапу дослідження, під час якого було опрацьовано 45 наукових праць, які безпосередньо стосуються поставленої проблеми. За допомогою цього методу вивчалися і аналізувалися джерела літератури історичного напрямку.

За допомогою методу системного аналізу вивчалися системи спортивної підготовки спортсменів в олімпійському спорті та у тхеквондо, система техніко-тактичної підготовки тхеквондистів та здійснювалось намагання систематизувати історичні аспекти з боку їх впливу на формування системи техніко-тактичної діяльності у тхеквондо.

Хронологічний метод дозволив дослідити виникнення, формування та розвиток тхеквондо, як виду спорту та розвитку техніко-тактичної діяльності тхеквондистів у хронологічній послідовності.

В історичному аспекті вивчалися етапи виникнення тхеквондо, доолімпійський та олімпійський періоди розвитку цього виду спорту та техніко-тактичної діяльності.

Описовий метод дозволив описати та представити історичні події, що вплинули на предмет дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення

У дослідженнях сучасної історії тхеквондо (Carpener, 1995; Kang & Lee, 1999; Kukkiwon, 2022; Madis, 2003; Moenig et al., 2014) зазначено, що після визволення Кореї від японської окупації, період з 1944-1946 років у Південній Кореї почали свою діяльність школи бойових мистецтв або «кван» (буквально «зал або дім»), що мали історичні корні в японському карате-до та ввійшли в сучасну історію тхеквондо під назвою «п'ять перших кванів» – Чунгдо кван, Сонгму кван, Мудо кван, Чосон йонму кван квонбоп-бу, YMCA квонбоп-бу. Кван може складатися з одного залу або кількох спортивних залів у різних місцях. У той час, як один зал, що входить в окремий кван називають доджанг (буквально «місце розуміння шляху», що має пряме посилення до конфуціанської філософії).

Крім Хан Кі, засновника Мудо кван, який займався китайським цюаньфа в Маньчжурії, четверо інших засновників «п'яти кванів» навчалися в Японії, де отримали чорні пояси, рівня 4-5 дан з карате-до, що надавало їм легітимність на відкриття своєї школи через лінію наступності, що є важливою традицією в бойових мистецтвах.

У період, після Корейської війни (1950-53 років), виникла велика кількість нових кван. У подальшому, самі великі та впливові з них отримали назву «дев'ять головних кван» – Чунгдо кван, Одо кван, Джунго кван, Сонгму кван, Мудо кван, Джидо кван, Ханму кван, Чангму кван, Канду

вон. У дослідженні (Madis, 2003; Moenig, 2013) визначено, що перший час квани використовували тренувальні методи, ідеї та термінологію, наслідувану з японського карате-до та використовували назви тангсудо, конгсудо та квонбоп, які є корейським варіантом прочитання китайських ієрогліфів, що в японському прочитанні позначають японське карате-до (табл. 1) або його окінавського попередника (табл. 2).

Таблиця 1. Фонетика, що використовується для карате-до (Udo Moenig, 2013)

Японські ієрогліфи	Японська фонетика	Корейська фонетика	Переклад на українську мову
唐手道	карате-до	тангсудо	Шлях китайської руки
空手道	карате-до	конгсудо	Шлях пустої руки

Таблиця 2. Фонетика, що використовується для цюаньфа (Udo Moenig, 2013)

Китайські ієрогліфи	Китайська фонетика	Японська фонетика	Корейська фонетика	Переклад на українську мову
拳法	цюаньфа	кенпо	Квонбоп	метод кулака

Автор назви «тхеквондо» Чой Хон Хі є видатним діячем корейських бойових мистецтв, чия суперечлива біографія визиває дискусії. В дослідженнях сучасної історії тхеквондо (Gillis, 2016; Kang & Lee, 1999; Madis, 2003; Moenig 2022; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) визначено, що під час Другої світової війни, Чой Хон Хі служив лейтенантом в японській армії. По закінченню війни повернувся з Японії до Південної Кореї. Чой Хон Хі продовжив свої тренування та підвищення ступенів чорного поясу дан в школі Чунгдо кван, під керівництвом Лі Вон Гук, з яким вони були знайомі за часи навчання в Японії в університеті Тюо та практики шотокан карате-до в університетському клубі під керівництвом засновника карате-до Гитина Фунакоши. У наукових працях (Kang & Lee, 1999; Madis, 2003; Moenig, 2013) зазначено, що під час перебування в Японії Чой Хон Хі отримав чорний пояс 2 дану, в той час, як Лі Вон Гук, за різними джерелами отримав чорний пояс 4 дану або 5 дану з шотокан карате-до від Гитина Фунакоши.

Лі Вон Гук, відкрив школу Чунгдо кван в Сеулі в 1944 році, після повернення з Японії. Прямая лінія наступності від Гитина Фунакоши, надавала школі високий рівень легітимності, поваги та переваги між іншими кван, що були відкриті в той період часу. Лі Вон Гук співпрацював з головним поліцейським управлінням міста Сеул, що надавало можливість поширювати свій вплив у різних сферах. Чунгдо кван того часу був великою школою з великою кількістю філіалів у Південній Кореї та нараховував близько п'яти тисяч членів, що пригорнуло увагу Лі Син Ман, який на той час був кандидатом у президенти Південної Кореї. Лі Син Ман запропонував Лі Вон Гук підтримати його на виборах в обмін на майбутню високу посаду в поліції. За відмову від пропозиції, з приходом Лі Син Ман до влади, Лі Вон Гук було звинувачене в прояпонських поглядах та ув'язнено, а згодом вислано із Південної Кореї. Перед від'їздом головою Чунгдо Кван було назначено Сон Дук Сон. Визначено, що це призначення визвало невдово-

лення в таких лідерів, як Ум Вун Кю та Нам Тхе Кі, що потім зіграли важливу роль у формуванні тхеквондо (Kang & Lee, 1999; Madis, 2003; Moenig, Choi & Kim, 2023).

Під час Корейської війни (1950-1953 роки) Чой Хон Хі воював в армії Південної Кореї та отримав військове звання генерал-майор. З 1953 року в 29-й військовій дивізії, що була під керівництвом Чой Хон Хі, було впроваджене навчання тангсудо, головним інструктором став Нам Тхе Кі зі школи Чунгдо кван. За поданням Нам Тхе Кі, голова школи Сон Док Сон присвоїв Чой Хон Хі чорні пояси 4 та 5 дану. Високий статус Чунгдо кван серед корейських шкіл бойових мистецтв та підвищення рівня чорного поясу, надала можливість Чой Хон Хі для заснування школи Одо Кван з військових, що проходили службу під його керівництвом. Визначено, що Чой Хон Хі та Нам Тхе Кі, на кінці 1950-их, одночасно займали керівні посади, як в Одо Кван, так й в Чунгдо Кван (Kang & Lee, 1999; Gillis, 2016; Moenig, Choi & Kim, 2022; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>).

Вітчизняними науковцями (Лиско, 2022; Семенюк, 2013; Сіра, 2016; Тесленко, 2022) визначено, що звільнення Кореї від японського колоніального панування, підготовка і проголошення Республіки Корея викликали сплеск постколоніального націоналізму в кінці 1940-х початку 1960-х років. Зацікавленість населення до власних витоків, історії, культури, традицій відображалось на всіх діях суспільства, включаючи й бойові мистецтва. Вітчизняний політолог (Богданов, 2024) вказує на державну ідеологію режиму першого президента Південної Кореї Лі Син Мана — ільмінізм, який було важко відрізнити від нацизму з його ствердженням етнічної переваги корейців над іншими та ненависті до китайців і японців. Розробив доктрину міністр освіти Ан Хосанг, який навчався у Німеччині в 1920-их. У історичних працях (Gillis, 2016; Moenig & Choi, 2023; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) визначено на близькі стосунки Чой Хон Хі з першим президентом Південної Кореї Лі Син Ман.

У пошуках корейської ідентичності з метою відмови від японського карате-до, південнокорейський генерал Чой Хон Хі, разом з полковником Нам Тхе Кі, в 1955 році розробили назву «тхеквондо», яку було складено із трьох китайських ієрогліфів, що співзвучне з назвою корейської гри «тхекьон» (Moenig, 2013). У дослідженнях (Moenig, 2013; Gillis, 2016; <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F>) встановлено, що назву тхеквондо прийняли на декілька зібраннях школи Чунгдо Кван, які проводились протягом 1955 року, під керівництво Сон Док Сон. У публікаціях (Gillis, 2016; <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F>) відзначено, що незважаючи на скрутне економічне положення в Сеулі того часу, зібрання відбувались в престижному закладі кісен-хаус Кугельгван, де керівником був секретар президента Південної Кореї І Кі Бук. Головним аргументом для прийняття нової назви були особисті зв'язки Чой Хон Хі з першим президентом Південної Кореї Лі Син Ман, що надавали надію на успішну спробу об'єднання та підпорядкування під власне керівництво різні квани. Пізніше Чой Хон Хі назвав цю подію «засіданням комітету з найменувань таеквон-до» без вказівки на зв'язок

зі школою Чунгдо Кван. Назва «тхеквондо» сподобалось президенту Південної Кореї Лі Син Ман, за співзвучність з корейською грою «тхекьон», яка у вигляді спарингу була популярною на сільських ярмарках у період держави Чосон, до японської окупації (1910-1945 роки). Перший президент Південної Кореї Лі Син Ман затвердив назву тхеквондо, особисто написавши каліграфію китайськими ієрогліфами, при чому, це було нове слово, якого не було в китайській мові.

У публікаціях фахівців (Gillis, 2016; Moenig & Kim, 2019; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) визначено, що перший час, назву тхеквондо використовували тільки школи Одо кван та Чунгдо Кван, які часто тренувались разом й одночасно були членами обох кванів. Не всім подобались зміни, що відбувались. У результаті новим головою Чунгдо кван було призначено Ум Вон Кю, який беззмінно керував кваном понад 50 років та в майбутньому, займаючи посади віце-президента в керівних органах, став одним із самих впливових лідерів тхеквондо ВТФ. Ум Вон Кю продовжив підвищення Чой Хон Хі в ступенях чорного поясу та навіть надав йому диплом «почесного директора Чунгдо кван» (Kang & Lee, 1999; Moenig, 2013; Moenig & Choi, 2023).

У 1959 році Чой Хон Хі, користуючись підтримкою першого президента Південної Кореї Лі Син Ман, примусово провів перше об'єднання різних кванів під егідою «Корейської асоціації тхеквондо». Вітчизняні науковці (<https://www.patreon.com/posts/pivden-na-koreia-105029912>; Лиско, 2022; Семенюк, 2013; Тесленко, 2022) визначають, що період правління Лі Син Ман у Південної Кореї відзначався високим рівнем корупції самого президента за високим рівнем підтримки військовими генералами, що активно встановлювали систему патронажу бізнесменів, які повинні були ділитися з президентом доходами в обмін на політичні гарантії своєї подальшої роботи. Що призвело до «Квітневої революції» 1960 року, в результаті якої Лі Син Ман покинув Південну Корею. Разом з втечею Лі Син Мана із країни скінчилась перша спроба існування «Корейської асоціації тхеквондо» (Moenig, 2013).

Відомим лідером бойових мистецтв у Південній Кореї того часу, був голова школи Мудо кван, на прізвище Хван Кі (1914-2002). У пошуках корейської ідентичності, Хван Кі змінював назву свого стилю. Спочатку, це було хвасудо, де перший слог «хва» давав натяк на зв'язок з древніми корейським війнами-хварангами. Потім використовував назву тангсудо. Основним тренувальним методом в Мудо кван протягом 1950-60-их років було вдосконалення виконання формальних комплексів. У 1960 році, Хван Кі, заснував «Корейську асоціацію субакдо» (КСА), де субак є посилом на зв'язок з назвою древнього бойового мистецтва, яке згадувалося в ілюстрованому посібнику з бойових мистецтв «Мує тобо тонггі», який знаходиться в колекції Національної бібліотеки Кореї. До 1965 року 70 % практикуючих бойові мистецтва в Кореї були членами «Корейської асоціації субакдо», найбільшою частиною якої були члени Мудо кван та члени Джидо кван (Kang & Lee, 1999; Madis, 2003; Moenig, 2013).

Голова школи Джидо кван Юн Квей Бьон, довгий час проживав в Японії, де отримав чорний пояс 7 дану з ка-

рате-до від Тояма Канкен. Ще в 1940 році в Токіо, заснував Канбукан (Корейський інститут бойових мистецтв), де ввів повно контактні спаринги з використанням захисного спорядження, запозиченого з кендо, що на той час вважалося новаторством у спарингах. У 1948 році повернувся до Південної Кореї, де в 1953 році заснував Джидо кван (Madis, 2003).

У 1961 році в результаті військового перевороту, другим президентом Південної Кореї став генерал Пак Чжон Хі. Дослідниками історії тхеквондо (Gillis, 2016; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) визначено, що хоча генерал Чой Хон Хі й брав участь у військовому перевороті але розраховував на прихід до влади іншого генерала. Генерал Чой Хон Хі перебував в особистій конфронтації з генералом Пак Чжон Хі, який став другим президентом Південної Кореї. В наслідок чого, Чой Хон Хі покинув службу в армії та в 1962-64 роках перебував на посаді посла Південної Кореї в Малайзії. Чой Хон Хі, використовував свою посаду, для організації міжнародних турів з показовими виступами по тхеквондо та відкриття національних федерацій у різних країнах. В наслідок чого в 1964 році, за звинуваченням у розтраті державних коштів, Чой Хон Хі було знято з посади (Gillis, 2016).

У 1961 році, лідерами дев'яти кванів, було заснована нова організація. Не всім подобалась назва тхеквондо, що визвало деякі сперечання. Лідери кванів, погодилися на назву «тхесудо», як компроміс між «тхеквондо» та «тангсудо», «конгсудо». Нова організація отримала назву «Корейська асоціація тхесудо». Президенти КТА часто змінювали одне одного, в той час, як Ум Вун Кю (голова школи Чунгдо Кван), Лі Чон Ву (голова школи Ханму Кван), Лі Нам Сок (голова школи Чанму Кван) впевнено займали ключові посади в організації (Kukkiwon, 2022; Moenig & Kim, 2019).

У біографії Чой Хон Хі часто вказується, що він вивчав корейську гру-спаринг тхекьон в свого вчителя каліграфії. В дослідженні (Sapener, 2016) визначено, що в своїх інтерв'ю незадовго до смерті Чой Хон Хі заперечив цю інформацію, повідомивши, що це було необхідно для об'єднання корейців біля назви тхеквондо. Вченими (Sapener, 2016; Moenig, 2013) визначено, що незважаючи ні на що, ідея використання тхекьон, як маркера корейської самоідентифікації стала популярною, попри те що корейський тхекьон, був скоріш змаганням у спритності на корейських святах, чим бойовим мистецтвом. Тому в Кореї й не було шкіл, де навчали саме тхекьон, а техніка тхекьон розвивалась скоріше стихійно, чим систематизовано. Пізніше, багато лідерів різних шкіл корейських бойових мистецтв почали визначати, що в дитинстві займались тхекьон. За правилами поєдинку з тхекьон обидва учасника, пританцьовували в такт народної музики і виконували удари виключно ногами з заборобою ударів руками, а перемогу можна було здобути трьома способами: збити з ніг, вибити за майданчик або вдарити ногою в голову.

Частина лідерів шкіл корейських бойових мистецтв, що була менш прихильна до ритуальності та формалізації навчання, використовували саме спаринги, як основний метод навчання. В дослідженнях (Sapener, 1995; Moenig & Kim, 2019) вказано на історичний парадокс, що фор-

мування правил корейського спарингу, відбувалось під впливом антияпонських постколоніальних настроїв, щоб було «не як, в карате-до». Хоча вплив еволюційних ідей, де спаринг став важливішим, ніж сольні формальні комплекси, раніше вже пройшов апробацію в інших японських єдиноборствах – кендо та дзюдо, які були включені в японську програму освіти, яка була в Кореї, під час входження в склад Японської Імперії. За правилами японського кендо, в спарингах з бамбуковою імітацією меча використовували захисні жилети. Правила спарингу в японському карате-до відбувались з особливою увагою на техніку ударів руками, за правилами «без контакту», підкреслюючи ідею самозахиста та концепції «ікен хіацу», що означає «один удар – вірна смерть». На відміну від японського карате-до, де спаринги відбувались без захисного обладнання за правилами «без контакту», з повагою на техніку рук, в корейських школах, почали використовувати спаринг у захисних жилетах «в повний контакт» з акцентом на ударах ногами.

У 1962 року під егідою КТА вперше було проведено Національний тест з ранжирування на пояси, де в програмі тестування були використані спаринги в жилетах, з акцентом на ударах ногами; формальні комплекси, де використовувались, як ката карате, так й нові комплекси, засновані Чой Хон Хі; тести з розбивання предметів. У 1963 році під егідою КТА вперше були проведені змагання зі спарингу в жилетах, з акцентом на ударах ногами, в програмі Корейського національного спортивного фестивалю. Завдяки новим правилам спарингу організація «Корейська асоціація тхеквондо» змогла вийти за рамки традиційного бойового мистецтва і почала розвиток сучасного виду спортивного єдиноборства дослідженнях (Sapener, 1995; Kukkiwon, 2022; Moenig, & Kim, 2019).

У дослідженнях (Moenig & Kim, 2019; Moenig, Choi & Kim 2022) визначено, що Чой Хон Хі, незважаючи на декларацію окремого корейського розвитку тхеквондо, притримувався поглядів споріднених з ідеями японського шотокан карате-до. Так само, як і засновник шотокан карате-до Гитин Фунакоши, Чой Хон Хі, був запеклим противником спарингу з повним контактом. Основні методи тренувань з тхеквондо протягом 1950-60-их років присвячувались вдосконаленню виконання формальних комплексів; були спрямовані на здобуття навиків самозахисту; вдосконалювались навики розбивання предметів; проведення спарингів вважалося небезпечним, у зв'язку зі «смертельними» техніками. Вагома увага поділялась використанню строгого етикету (повага, поклони та інше), використовувалась біла уніформа та поясна градація, що було скопійоване з японського карате-до.

У січні 1965 року Чой Хон Хі знову став президентом КТА та повернув назву «Корейська асоціація тхеквондо». Не бажання Чой Хон Хі щодо розвитку тхеквондо, як спортивного єдиноборства, не знайшла підтримки лідерів КТА, тому 1965 році, Чой Хон Хі зняли з поста президента КТА. У відповідь, Чой Хон Хі, 22 березня 1966 року зареєстрував у столиці Південної Кореї, місті Сеул «Міжнародну федерацію таеквон-до» (ІТФ) за участю дев'яти країн. Слід відмітити, що міжнародні зв'язки та бувша робота Чой Хон Хі, як дипломата Південної Кореї, сприяла швидкому росту та популярності ІТФ у світі. Голов-

ною силою ІТФ в Південній Кореї того часу стали члени Одо кван. Довгі роки, з боку ІТФ історія була зосереджена переважно навколо однієї людини, генерала Чой Хон Хі, якого просували або зображували як «єдиного засновника таеквон-до». Однак, у сучасних дослідженнях з таеквон-до ІТФ (Gillis, 2016; <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/>) визначено, що історичні записи вчать нас, що формування тхеквондо, не було роботою однієї людини.

У Південній Кореї, визначаючи внесок лідерів «дев'яти кванів» у формування тхеквондо, вважають, що Чунгдо кван, є першою школою тхеквондо: за датою заснування у 1944 році; за лінією наступності, що надала Чой Хон Хі легітимності для створення Одо кван; за вагомий внесок членів Чунгдо кван у формуванні, як майбутніх керівних організацій, так і розробці формальних комплексів, як у тхеквондо ВТФ, так і в таеквон-до ІТФ, що є важливою частиною традиції спадкоємності, яка має важливе значення у корейській культурі (Kang & Lee, 1999; Moenig, 2013; Moenig & Choi, 2023).

Популярність спарингу в жилетах, призвела до зростання кількості змагань під егідою «Корейської асоціації тхеквондо» в середині 1960-их років. Що призвело до того, що в 1965 року більшість членів Мудо кван, яка хотіла спортивних змагань, а в 1967 році велика група членів Джидо кван, вийшли з «Корейської асоціації субакдо», щоб приєднатися до «Корейської асоціації тхеквондо» (Kang & Lee, 1999).

Проведення Олімпійських Ігор 1964 року в столиці Японії, Токіо та включення в офіційну програму японського дзюдо, стало прикладом для уряду Південної Кореї, у впровадженні національного виду спорту, в якості «м'якої сили» для політичного впливу та підвищення рівня міжнародного статусу країни (Moenig & Kim, 2019). Вітчизняні фахівці (<https://www.patreon.com/posts/pivden-na-koreia-105236112>; Тесленко, 2022) визначили, що президент Південної Кореї Пак Чжон Хі з метою укріплення своєї влади, будував корейську економіку, за допомогою сили, брав під повний тоталітарний контроль всі сфери діяльності, активно використовував агентів Центрального Розвідувального Управління Південної Кореї та Президентських Сил Охорони. Наприкінці 1960-их років, почався пошук нового національного виду спорту, що за прикладом японського дзюдо, повинен буде представляти Південну Корею в світі. Незважаючи на велику кількість організацій бойових мистецтв, вибір уряду Південної Кореї, впав саме на «Корейську асоціацію тхеквондо». Головним чинником визнання тхеквондо, як національного виду спорту, стала його спортивна змагальна спрямованість на відміну від підкресленої спрямованості більшості бойових мистецтв на традиційні тренувальні методи з підготовкою до самозахисту (Moenig & Kim, 2019).

У 1971 році з метою, взяти тхеквондо під власну опіку, президент Південної Кореї Пак Чжон Хі, фактично призначив на посаду президента «Корейської асоціації тхеквондо» Кім Унг Йонг, що був заступником голови одночасно в Центральному Розвідувальному Управлінні Південної Кореї (КЦРУ) та Президентських Силах Охорони. Другий президент Південної Кореї Пак Чжон Хі затвердив новий

статус «Корейської асоціації тхеквондо», особисто написав каліграфію на корейській мові «куккі тхеквондо» (буквально «національне тхеквондо»), що надало можливості КТА встановити централізовану владу над іншими організаціями та кванами. Очоливши КТА, високопоставлений офіцер КЦРУ Кім Унг Йонг підпорядкував під централізоване управління «Корейською асоціацією тхеквондо» більшість організацій та кван, навіть тих, що до цього не використовували назву тхеквондо. Лідери організацій, що були незгодні з такою політикою, включаючи Чой Хон Хі (таеквон-до ІТФ) та Хван Кі (субакдо тангсудо), покинули Південну Корею та розвивали свої організації за її межами (Gillis, 2016; Moenig & Kim, 2019).

В 1972 році, під керівництвом Кім Унг Йонг було закінчено будівництво центрального спортивного комплексу, що було почато «Корейською асоціацією тхеквондо» в 1967 році, що отримав назву «Кукківон» (буквально «національна гімназія»). Президентом Кукківон став Кім Унг Йонг. 25-27 травня 1973 року в Кукківон було проведено перший Чемпіонат Світу з тхеквондо, в якому взяли участь 161 спортсменів із 16 країн. Чемпіонати Світу зі спарингу проводяться кожні два роки. З 1987 року в Барселоні, Іспанія в програму Чемпіонатів Світу ввели змагання серед жінок (Kukkiwon, 2022).

28 травня 1973 року в Кукківон, Сеул, Південна Корея була заснована «Всесвітня федерація тхеквондо» (ВТФ). Президентом всесвітньої організації став Кім Унг Йонг. Таким чином Кім Унг Йонг очолив одразу три основні керівні органи тхеквондо, послідовно ставши президентом спочатку «Корейської асоціації тхеквондо», потім Кукківон, а потім «Всесвітньої федерації тхеквондо». З 1973 по 2004 роки Кім Унг Йонг одночасно займав пости президентів усіх трьох організацій, які отримували фінансову й політичну підтримку уряду Південної Кореї.

У сучасних дослідженнях (Capener, 1995; Moenig et al., 2014) визначено, що процес формування азійських єдиноборств розділив фахівців на два табори з різною самоідентифікацією розвитку: за «традиційними» методиками, як бойового мистецтва самозахисту та духовного розвитку; за сучасними методиками, як спортивного єдиноборства. Науковцями (Capener, 2016; Moenig, 2015; Moenig & Kim, 2019) зазначено, що незважаючи на те, що деякі фахівці тхеквондо вважають, що традиційне й спортивне тхеквондо гармонійно поєднуються і доповнюють одне одного, більшість фахівців вважає, що насправді сучасне тхеквондо ВТФ, вже давно розділено на принципово різні за завданнями та методами тренувань види техніко-тактичної підготовленості, хоча й з одною назвою тхеквондо ВТФ. Тренування формальних комплексів, розбивання предметів, спрямованість на самозахист, збереження ритуалів, що є основою традиційного тхеквондо, не є підготовкою до спарингу ногами в жилетах, що є основою спортивного тхеквондо, оскільки між ними існує технічний й біомеханічний розрив. Окремі технічні елементи, що використовуються у формальних комплексах (пумсе), надзвичайно статичні та відрізняються від динамічної техніки спарингу (керугі). Що й знайшло відображення в діяльності головних органів управління тхеквондо ВТФ, які були засновані в Південній Кореї на початку 1970-их років.

Рис. 1. Етапи сучасної історії формування тхеквондо ВТФ, як бойового мистецтва та спортивного єдиноборства

Основною метою «Всесвітньої федерації тхеквондо», що була заснована в 1973 році, стало завдання, розвивати тхеквондо, як спортивне єдиноборство з метою увійти до офіційної програми Олімпійських Ігор. У той час, як основною метою «Кукківон», що було засновано в 1972 році, стало завдання розвивати тхеквондо, як бойове мистецтво (рис. 1). Що й було затверджено в 1978 році на зібранні керівників «дев'яти кванів» з питань, щодо уніфікації техніки та повної передачі повноважень на проведення тестування на ступені чорного поясу дан у Кукківон, який після цього отримав назву «Всесвітня штаб-квартира тхеквондо» (Kukkiwon, 2022).

Подальший розвиток спортивного тхеквондо та введення змагань зі спарингу в жилетах та іншому захисному обладнанні в програму Олімпійських Ігор, сприяв розвитку інших видів змагальної програми тхеквондо ВТФ, з різними видами техніко-тактичної підготовленості. Олімпійський вид змагальної програми з тхеквондо ВТФ – спаринг (керуги), неолімпійські види змагальної програми – традиційні формальні комплекси (пумсе), вільні комплекси під музики (фрістайл).

У наукових дослідженнях (Capener, 1995; Capener, 2016; Moenig, 2011) визначено, що головним значенням у розвитку корейського тхеквондо 1960-70 років, стало проведення змагань зі спарингу, за правилами, що кардинально відрізняються від регламенту змагань з шотокан карате-до того часу: використання захисних жилетів; заборона атакувати обличчя руками; акцент на ударах ногами, з більш високою оцінкою, ніж удари руками; безперервна боротьба, без втручання рефері; повна сила ударів, на відміну від спарингу «без контакту» в карате-до. (Moenig, 2011) визначає, що коли був введений контактний спаринг, теоретично існувала різноманітна техніка ударів ногами. Однак деякі прийоми ударів ногами виявилися абсолютно нереальними для спарингів, тому в процесі еволюції правил змагань, змінювалась техніка ударів.

У сучасній історії тхеквондо (Kang & Lee, 1999; Kukkiwon, 2022; Moenig & Kim, 2019;) зазначено, що 24 жовтня 1963 року, в офіційній програмі 44-го Корейського національного спортивного фестивалю, відбувся перший чемпіонат з повно контактного спарингу, з використанням протектора для тіла, внутрішня частина протектора скла-

далася зі шматочків бамбука. У цьому чемпіонаті правилами заборонялися удари руками по голові суперника; удар ногою в жилет або голову приносив два бали; удар рукою в жилет приносив один бал. За рік до цього, в 1962 році, змагання за цими правилами, були включені, як демонстраційний вид програми. (Moenig, 2011) вказує, що спаринги тхеквондо того часу, були ще не швидкісним, а силовим видом спорту. Спортсмени не використовували переміщення, а широкі стійкі та акцентовані удари використовували концепцію карате-до, з ідеєю самозахисту та «ікен хіацу» або «один удар – вірна смерть». У дослідженнях (Capener, 1995; Kukkiwon, 2022; Moenig, 2011) визначено, що збільшення кількості змагань та рівня конкуренції, визвали впровадження нових тактичних навичок, щоб обманювати та перемагати суперників. Пріоритет в оцінюванні балами ударів ногами вище за удари руками, призвів до впровадження бокової стойки та до частого використання технік ударів попереду стоячою ногою, частіше стопою або п'ятою (йоп-чагі), що сприяло вдосконаленню тактики атакуючих дій та тактики ударів на зустріч. Відсутність захисних щитків на руки та ноги, при використанні захисних блоків із карате-до, приводив до великої кількості травм, що спонукало спортсменів впроваджувати захист за рахунок переміщень та ухилень, не використовуючи захист руками. За рахунок переміщень та ухилень від атакуючих дій, з'явилась тактика з використанням контратаки. В результаті введення переміщень, скоротилась довжина та ширина стоек, що підвищило швидкість ударів та зробило спаринг більш динамічним.

Введення жилетів, з поліпропіленовим захистом, на зміну шматків бамбуку, призвело до зміни ударних поверхонь стопи, частіше почали використовувати кругові удари підйомом стопи (дольо-чагі), що призвело до змін траєкторій ударів, що стали менш круговими та більш фронтальними (пандель-чагі), та сприяло впровадженню активного швидкісного комбінування ударів. Як наслідок, це призвело до широкого використання ударів на зустріч з обертанням (твід-чагі, момдольо-чагі), які раніше було незручно використовувати проти штовхаючих ударів. Широко використовувався удар зверху вниз (нерьо-чагі) та зворотній коловий удар ногою (баккат-дольо-чагі). Висока швидкість ударів ногами у спортивному тхеквондо призвела до мен-

шого акцентування на фазах згинання ноги до та після удару (як правило, це одночасна дія в декількох суглобах), в порівнянні з вимогами традиційного тхеквондо, яке в свою чергу наслідує ідеї карате-до. Що призвело до виникнення принципу більш швидкого виконання удару ногою «хлистом», на відміну, від стато-динамічного виконання ударів ногами, які використовуються у формальних комплексах, як карате-до, так й тхеквондо та таеквон-до. Виконання ударів «хлистом», стало відмінною відзнакою, так званої техніки «корейської ноги» (Carper, 1995; Kukkiwon, 2022; Moenig, 2011).

Ученими (Carper, 1995; Moenig & Kim, 2019) визначено, що саме цей процес у розвитку південнокорейського тхеквондо 1960-70 років створив нову систему техніко-тактичної підготовки в тхеквондо, яка надала значного поштовху у розвиток швидкості, сили та способу виконання існуючих ударів ногами та їх сполучень, а також включала абсолютно нові техніки ударів ногами. Moenig (2011) визначає, що початок і середина 1980-х років стали періодом у розвитку нових ударів ногами, відмінних від традиційного тхеквондо. Зокрема, в цей час все більшої уваги набували удари ногою з обертанням.

1980-ті роки можна вважати епохою ударів з використанням контратаки та ударів з обертанням назустріч. Як протидія виконанню удари ногою з обертанням назустріч стали використовувати поштовх ногою (пуш-кік), замість бокового удару ногою (йоп-чагі). Удари руками майже повністю зникли, оскільки за правилами змагань того часу за їх використання не нараховувалися бали. Це сприяло виникненню та поширенню подвійного і багаторазового кругового удару ногами (нарае-чагі або «двійка», «трійка» тощо). Порівняння оцінки технічних дій в один бал, як за удар ногою в жилет, так і за удар ногою в голову, привів до того, що в 1990-их роках головним у техніко-тактичних діях тхеквондо ВТФ стало використання подвійних і багаторазових кругових ударів ногами в жилет. Використання ударів ногами в голову в змагальній діяльності носило періодичний характер (Jia et al., 2024). Внаслідок таких правил, поєдинки тхеквондо ВТФ кінця 1980-х і 1990-х років, часто сприймалися глядачами, як нудні (Moenig, 2011). Нами визначено, що фахівці тхеквондо ВТФ того часу, самі визнавали, що тхеквондо ВТФ періоду 1990-их років, можна назвати «пандель-до», за фактичним домінуванням техніки удару «пандель-чагі» та його сполучень, як в тренувальному, так й змагальному процесі.

Впровадження тхеквондо ВТФ в офіційну програму Олімпійських Ігор в 2000 році, стало каталізатором змін у правилах змагань зі спарингу, коли для підвищення різноманіття техніко-тактичних дій, поступово вводилась диференційована система оцінок, за різні по складності виконання удари. Після Олімпійських Ігор 2008 року, почалось впровадження електронних систем PSS (Protector Scoring System), що фіксують результати виконання технічних прийомів у визначенні зони тіла спортсмена без участі суддів (Moenig, 2015; Jeon & Lim, 2024).

Платонов (2020) визначає, що чимало нових варіантів спортивної техніки, ефективних прийомів та дій стали наслідком спільної роботи тренерів та обдарованих спортсменів. У дослідженнях з тхеквондо ВТФ (Пшенічніков &

Мітова, 2024a,b,c) встановлено, що після змін у правилах змагань з більш високою оцінкою складної техніки, які поступово вдосконалюється в кожному новому олімпійському циклі, у тхеквондистів зростають показники варіативності техніко-тактичних дій. В ході аналізу змагальної діяльності тхеквондистів високої кваліфікації виявлено сучасні тенденції, специфічні особливості та основні характеристики техніко-тактичної діяльності в тхеквондо ВТФ, а саме: підвищення темпу поєдинку та інтенсивності дій; приблизно 70 % техніко-тактичних дій, включаючи удари, захисні та допоміжні дії, здійснюється попереду стоячою ногою; більшість дій позаду стоячою ногою або кулаком є акцентованими ударами; тільки 5 % від загальної кількості ударів є заліковими, що пов'язано з високим рівнем застосування захисних і допоміжних техніко-тактичних дій; частота залікового використання окремих ударів не є стабільною величиною, що вимагає як широкої варіативності техніко-тактичного арсеналу, так і вміння спортсмена обирати й реалізовувати найбільш ефективні прийоми у кожному окремому епізоді змагального поєдинку в умовах гострого дефіциту часу; сучасна змагальна діяльність, вимагає універсальності, коли спортсмен вільно обирає стиль ведення двобію відповідно до стилю ведення поєдинку противником. Визначено особливості сучасної структури техніко-тактичної підготовленості: частіше більш ефективними та надійними є прості у виконанні техніко-тактичні дії; у той же час, збільшується використання складних поєднань техніко-тактичних дій – подвоювання ударів в «фехтувальній» або стрибковій манері, комбінування технік у багатударні сполучення, з метою збільшення влучних попадань та отримання більшої кількості балів.

Наукові дослідження закордонних та вітчизняних авторів (Пшенічніков & Мітова, 2024b; Jeon & Lim, 2024) відзначають, що найбільш важливою зміною в новій редакції правил змагань з тхеквондо ВТФ, що впливає на результативність спортсмена, стала нова реалізація визначення переможця в змагальному поєдинку, де результати визначаються в кожному раунді окремо, й переможцем поєдинку становиться спортсмен, який першим виграє два раунди. За сучасною версією правил змагань з тхеквондо ВТФ в змагальному поєдинку нарахування залікових балів за удари, виконані спортсменом і оцінені, за умови фіксації системою електронного захисного спорядження PSS даного удару, підрозділяються наступним чином: один бал за атаку кулаком у захисний жилет; два бали за удар ногою у захисний жилет; чотири бали за удар ногою з розворотом у захисний жилет; три бали за атаку у голову; п'ять балів за удар з розворотом у голову; один бал присуджується за кожний «гамджом» (покарання, або штрафний бал) другому спортсмену.

Фахівець з тхеквондо ВТФ (<https://mundotaekwondo.com/34504-people-participated-in-tkd-events-in-europe>) визначає, що адаптація техніко-тактичної підготовленості до застосування електронного захисного спорядження PSS (Protector Scoring System), включає, як розвиток нових прогресивних техніко-тактичних дій, так й інші нетрадиційні техніко-тактичні дії, які багатьом людям (не тільки фахівцям, а й глядачам, включаючи випадкових глядачів, які випадково дивляться трансляцію змагань й бачать, як

за якусь дивну дію, що важко назвати ударом, дають залікові бали) не подобаються, та час від часу після нових редакцій правил змагань, підпадають під заборону.

У роботі (Пшенічніков & Мітова, 2024a) зазначено, що існує багато «сучасних» техніко-тактичних дій, що надають суттєву перевагу в балах, які виникли в результаті адаптації до правил та використанню захисних електронних систем PSS, названих за особистостями виконання або індивідуальності спортсменів (кат-кік; джолт-кік; ман-кі-кік; скорпіон-кік; фіш-кік; аронкук-кік; сендвіч; монгол-кік; абагуш-кік; гарбар-кік; круш-кік та багато інших).

Було визначено, що техніко-тактичний арсенал тхеквондо ВТФ, сформований під впливом впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System) та змін у правилах змагань з диференційованою системою оцінки, відповідно до складності ударів, отримав назву «new style» або «новий стиль».

Також, було визначено, що техніко-тактичний арсенал тхеквондо ВТФ, сформований до кінця 1980-их років, що використовувався без істотних змін, враховуючи індивідуальні особливості та майстерність спортсменів у термін до впровадження захисних електронних систем, отримав назву «old style» або «старий стиль». За дослідженнями (Лукіна та ін., 2019) визначено, що в змагальному посидку з тхеквондо ВТФ «старого стилю» дозволеними ударами та їх сполученнями є: джумок-джиругі (удар кулаком); ап-чагі (прямий удар ногою); йоп-чагі (боковий удар ногою); пандель-чагі (косий удар ногою); бігуро-чагі (викручений удар ногою); дольо-чагі (круговий удар ноги); бакат-дольо-чагі (круговий удар ногою назовні); момдольо-чагі (круговий удар ногою з обертанням); твід-чагі (удар ногою назад); твід-дольо-чагі (круговий удар ногою назад); нерьо-чагі (удар ногою зверху); сево-ан-чагі (удар ногою всередину); сево-бакат-чагі (удар ногою назовні).

Підсумовуючи проведені дослідження можна прийти до дискусії, що незважаючи на спроби різних вчених, існує плутанина, численні парадокси та багато суперечливих думок і аргументів у спробі визначити термін «бойові мистецтва». У публікаціях (Carpener, 1995; Carpener, 2016; Moenig et al., 2023) визначено, що існує великий, не вирішений, розрив багатьох суперечливих думок і аргументів, між двома таборами прихильників «бойових мистецтв» та прихильників «спортивних єдиноборств» у дискурсі про бойові мистецтва та спортивні єдиноборства азійського походження. Загально визначено розмежування на «традиційні» та «сучасні» бойові мистецтва за історичною лінією реставрації Мейдзі 1868 року в Японії. Зміна суфіксу в назвах японських бойових мистецтв з суфіксу «джюцу» (буквально означає «спосіб») на суфікс «до» (буквально означає «шлях»), що була запропонована засновником дзюдо Дзігаро Кано, несе в собі філософський смисл, визначаючи головну мету бойових мистецтв, де сам процес «знаходження на шляху» є важливішим за досягнення мети та отримання результату, що є відзнакою всього спорту та спортивних єдиноборств тощо (Moenig et al., 2023). У дослідженні (Carpener, 1995), визначено що, жителі Заходу спочатку набагато більше були зачаровані загадковим містицизмом незмагальних аспектів бойових мистецтв, чим спортивними цінностями змагального тхеквондо, що ба-

зується на принципах фізичного виховання, пов'язаного з наполегливим тренуванням і фактичному застосуванні технік проти суперника в спарингах. Це швидко сприйняли деякі азійські інструктори, використовуючи визначення «справжні», «оригінальні», «традиційні», «канонічні» для створення привабливого образу своїх клубів при навчанні західних людей. На жаль, незважаючи на відсутність науково визнаного терміну «бойові мистецтва» деякі фахівці, використовують його для означення різниці між визнаними видами спортивних єдиноборств, олімпійського виду спорту тхеквондо ВТФ та неолімпійського виду спорту тхеквон-до ІТФ.

Дослідниками (Carpener, 1995; Moenig et al., 2014) визначено, що залежність корейського суспільства від конфуціанської філософії розділило тхеквондо на дві ідентичності. Перша ідентичність тхеквондо, це корейське бойове мистецтво з напрямком на самозахист та духовний розвиток, що використовує виконання ритуалів, ранжирування на поясну градацію, вдосконалення формальних комплексів, розбивання предметів та інше, що фактично є корейською копією японського карате-до, хоча й використовує комплекси, які почали розробляти не раніше 1955 року. Саме через історичну наступність використання традиційних тренувальних методів з японського карате-до, яке має наступність з окінавського карате-до та його китайських попередників, фахівці часто вживають назву «традиційне» тхеквондо. Сучасні організації корейських бойових мистецтв (хапкідо, тангсудо, хейдонг кумдо, куксильдо, куксильвон, кьоксиль, субакдо, ханмудо, ханкідо, тхегук мусиль, хварангдо, хапкіюсиль та інші), які вибрали самоідентичність розвитку за «традиційними» методиками, як бойового мистецтва самозахисту та духовного розвитку, без популяризації його, як спортивного єдиноборства, у теперішній час є малочисленими організаціями, відомими малому колу спеціалізованих фахівців зі східних єдиноборств.

Науковцями (Carpener, 1995; Moenig et al., 2014) визначено, що саме друга ідентичність, змагання зі спарингу в жилетах, яку фахівці називають «спортивне» тхеквондо, внесла значний внесок у підвищення впізнання та політичного статусу Південної Кореї в світі. На сьогодні, спортивне єдиноборство та олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ, що було повністю розроблено в Південній Кореї, є національним високо впізнаним в світі брендом. Саме спортивне тхеквондо, де основним засобом тренувальної та змагальної діяльності є спаринг у жилетах (керугі), з 2000 року стало «олімпійським тхеквондо». І вже потім, сприяло розвитку неолімпійських змагальних дисциплін – традиційних формальних комплексів (пумсе) та вільних комплексів під музику (фрістайл).

На сьогоднішній час, «Корейська асоціація тхеквондо», є самою масовою національною організацією тхеквондо ВТФ у світі. В дослідженні (Moenig & Choi, 2024), визначено, що зобов'язання південнокорейської державної установи «Всесвітня штаб-квартира тхеквондо – Кукківон», розкривати фінансову інформацію, дають можливість провести порівняльний аналіз отриманого доходу з приводу виданих дан-сертифікатів на ступені чорного поясу в 2023 році. Дохід від видачі внутрішніх корей-

ських дан-сертифікатів оцінюється в 9,5 мільйонів доларів США, а від закордонних сертифікатів – 3,05 мільйонів доларів США. Що є свідомством, високої загальної кількості спортсменів тхеквондо ВТФ в Південній Кореї. Але, слід визнати, що деякі національні федерації, самі видають національні дан-сертифікати на ступені чорного поясу, не звертаючись до Кукківон, що не дає можливість провести достовірний порівняльний аналіз.

«Міжнародна федерація таеквон-до» (ІТФ), що була заснована представниками 9 країн, 22 березня 1966 році в Сеулі, Південна Корея, за причиною незгоди Чой Хон Хі з спрямованістю «Корейської асоціації тхеквондо» на розвиток тхеквондо, як змагального виду спорту. В 1972 році, Чой Хон Хі переїхав в Канаду, куди перевів керівні органи ІТФ. В 1974 році, в Монреалі, Канада було проведено перший Чемпіонат Світу з таеквон-до ІТФ. З 1980 року Чой Хон Хі перевів керівництво ІТФ в Північну Корею, де отримав державну підтримку. «Міжнародна федерація таеквон-до», яку заснував Чой Хон Хі в 1966 році, на сьогоднішній день, розділена на декілька окремих відносно великих федерацій та на велику кількість малих федерацій, що мають історичні, політичні, юридичні претензії, як одне до одного, так й до олімпійського виду спорту – тхеквондо ВТФ, основи яких, було закладено ще при житті засновника ІТФ, Чой Хон Хі, бувшого генерала Південної Кореї, а потім дипломата Південної Кореї в 1950-60 роках, політичного емігранта до Канади в 1970-их роках, який перевів штаб-квартиру ІТФ спочатку за межі Південної Кореї, а потім в 1980 року до Північної Кореї, яка є ворогом не тільки Південної Кореї, але й великої кількості країн демократичного світу (Gillis, 2016; Moenig et al., 2022).

«Всесвітня штаб-квартира тхеквондо – Кукківон», будівля якого розпочалась в 1967 році, було засновано «Корейською асоціацією тхеквондо» у 1972 році, розвиває тхеквондо, як корейське бойове мистецтво, досліджує історію, традиції, теорію та методику тхеквондо, випускає спеціальну та наукову літературу, впроваджує тхеквондо в навчальні програми освітніх закладів, популяризує навички з самозахисту (хосінсуль), формальні комплекси (пумсе), розбивання (кьокупа), проводить демонстраційні виступи, проводить тестування та видає сертифікати на ступені чорного поясу з 1 по 9 дан, проводить ранжування на ступені Майстер (починаючи з 4 дану). Починаючи з 6 дану, проходження тестів, що включають формальні комплекси (пумсе), розбивання дошок (кьокупа), традиційний спаринг (ханбон-керуги), навички самозахисту (хосінсуль) проводиться в самому Кукківон або комісією, назначеною Кукківон. Тест на 6 дан включає обов'язкове написання науково-дослідницької роботи. Сертифікат на дан, виданий Кукківон, є обов'язковою умовою для участі в змаганнях під егідою «Всесвітньої федерації тхеквондо» (Moenig & Choi, 2024).

«Всесвітня федерація тхеквондо» (з 2017 року має назву «World Taekwondo»), була заснована представниками 16 країн в Кукківон, Сеул, Південна Корея в 28 травня 1973 року, розвиває тхеквондо ВТФ, як вид спорту, за олімпійським видом програми, спаринг (керуги) та нео-лімпійськими видами програми, що включає традиційні формальні комплекси (пумсе) та вільні комплекси під му-

зику (фрістайл). «Всесвітня федерація тхеквондо» є однією із самих масових організацій спортивних єдиноборств та об'єднує 213 національних асоціацій-членів по всьому світу. Тхеквондо ВТФ було включене в офіційну частину змагань на Олімпійських Іграх у Сіднеї, Австралія в 2000 році (Moenig & Choi, 2024).

Окремо проводяться змагання з тхеквондо серед спортсменів з інвалідністю. З 2009 року змагання з керуги та пумсе, включено в офіційну програму Дефлімпійських Ігор, де змагаються спортсмени з порушенням слуху. З 2020 року змагання з керуги включено в програму Паралімпійських Ігор, де змагаються спортсмени з ураженнями опорно-рухового апарату (Пшенічніков & Мітова, 2024a).

На відміну від попередників наші дослідження були спрямовані на те, щоб враховувати ретроспективний аналіз розвитку техніко-тактичної діяльності тхеквондистів під час наукового обґрунтування теоретико-методичних засад контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації, формування системи засобів її контролю на основі моделювання умов змагальної діяльності, а також розглядати перспективу прогнозування можливої еволюції техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів під впливом змін у правилах змагань, які відбуваються у кожному новому олімпійському циклі.

Висновки

На основі аналізу науково-методичної літератури досліджено сучасні історичні етапи формування окремих видів техніко-тактичної підготовленості для тхеквондо ВТФ, як корейського бойового мистецтва та спортивного єдиноборства: з 1944 року, етап діяльності корейських шкіл бойових мистецтв або «п'яти перших кванів», з використанням тренувальних методів традиційних для японського карате-до; з 1953 року, етап діяльності корейських «дев'яти головних кванів», що під впливом національної ідеї, сприяла впровадженню корейської термінології й внесенню змін в технічний арсенал, нових корейських єдиноборств, серед яких назва «тхеквондо», запропонована генералом Чой Хон Хі, отримала підтримку першого президента Південної Кореї; з 1961 року, етап початку діяльності «Корейської асоціації тхеквондо», де впровадження контактних спарингів ногами з використанням захисних жилетів, сприяло початку формування тхеквондо, як нового спортивного єдиноборства, з окремою техніко-тактичною підготовленістю; з 1972 року, етап початку діяльності «Кукківон», як органу централізованого керування під егідою «Корейської асоціації тхеквондо», що сприяло уніфікації та стандартизації техніки й термінології тхеквондо, як корейського бойового мистецтва, яке носить назву «традиційне тхеквондо»; з 1973 року, етап початку діяльності «Всесвітньої федерації тхеквондо», що сприяло вдосконаленню нової окремої техніко-тактичної підготовленості тхеквондо ВТФ, як спортивного єдиноборства, з використанням як простих, так й складнокоординаційних високоамплітудних дій ногами та їх сполучень.

У ході проведених досліджень встановлено, що введення змагань зі спарингу тхеквондо ВТФ в офіційну програму Олімпійських Ігор в 2000 році, сприяло розвитку

окремих змагальних дисциплін, що мають різний арсенал техніко-тактичної підготовки та використовують окремі методи тренувальної та змагальної діяльності: олімпійський вид програми, спаринг (керугі); неолімпійські види програми: традиційні формальні технічні комплекси (пумсе), вільні технічні комплекси під музику (фрістайл).

Встановлено, що після Олімпійських Ігор 2008 року, під впливом змін в правилах змагань зі спарингу та впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System), постійно формується та змінюється ар-

сенал техніко-тактичних діяльності в олімпійському виді програми, спаринг (керугі), що призвело до умовного розподілу техніко-тактичної підготовленості на «старий стиль» та «новий стиль».

Перспективи подальших досліджень полягають у науковому обґрунтуванні експериментальної системи засобів контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації на основі моделювання умов змагальної діяльності, враховуючи перспективу прогнозування під впливом змін у правилах змагань.

Список літератури

- Бондаренко, В. В., & Терещенко, В. О. (2024). Історія розвитку та становлення Таеквон-до ІТФ в Україні. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини*, 29-33. <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23357>
- Давидов, П. О., & Бачинська, Н. В. (2013). Тхеквондо-ВТФ: історія і тенденції розвитку в Україні. http://www.pysnauka.com/28_NPM_2013/Istoria/1_145900
- Кондрацька, Г., & Гнатенко, Ю. (2022). Історичні віхи розвитку тхеквондо у системі фізичного виховання дітей та юнацтва. *Věda a perspektivy*, (4 (11)), 83-92
- Лиско, С. (2022). «М'яка сила» Республіки Корея: її особливості та роль у міжкорейських відносинах (Бакалаврська робота). Київ, Україна.
- Лукіна, О., Стрельчук, С., Gandziarski, K., & Puszczałowska, E. Lizis (2019). Аналіз змагальної діяльності тхеквондистів-кадетів до та після змін правил (версія ВТФ). *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 19-29.
- Махінко, М. П., Ставрінов, М. Г., Лукіна, О. В., & Кусовська О. С. (2019). *Історія розвитку олімпійських видів спортивних єдиноборств (боротьби греко-римської, вільної, дзюдо та тхеквондо). Методичні рекомендації*. Дніпро.
- Південна Корея, її дива і демони. Частина 1. Трагічна історія і спустошення Корейської війни. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105029912> (дата звернення: 15.12.2024).
- Південна Корея, її дива і демони. Частина 2. Диктатура розвитку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105236112> (дата звернення: 15.12.2024).
- Платонов, В. М. (2020). *Сучасна система спортивного тренування*. Перша друкарня, Київ.
- Пшенічніков, П. М., & Мітова, О. О. (2024a). Проблеми контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації. *Єдиноборства*, 2(32), 81-97. <https://doi.org/10.15391/ed.2024-2.08>
- Пшенічніков, П. М., & Мітова, О. О. (2024b). Ставлення тренерів щодо проблем контролю техніко-тактичної підготовленості у сучасному тхеквондо ВТФ. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2, 174-185.
- Пшенічніков, П. М., & Мітова, О. О. (2024c). Формування системи засобів контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації на основі моделювання змагальної діяльності. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 1, 185-199.
- Радченко, Ю., & Костюченко, В. (2024). Особливості функціонування поясної системи оцінки рівня кваліфікації спортсменів у різних видах спортивних єдиноборств. *Physical culture sports and health of the nation*, (17 (36)), 294-308. [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17\(36\)-294-308](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17(36)-294-308)
- Семенюк, І. В. (2013). Особливості історичної традиції південнокорейського суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, (55), 45-55.
- Сіра, О. В. (2016). Особливості та проблеми взаємного сприйняття в Південній Кореї та Японії (1998–2015 рр.). *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки*, 21, 2(25), 66-77.
- Тесленко, С. С. (2022). Порівняльний аналіз авторитарної модернізації в Індонезії та Південній Кореї. *Регіональні студії*, 49 -55. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.9>
- Ясько, Л., & Сова, В. (2022). Становлення та розвиток тхеквондо в Україні. *Спортивна наука та здоров'я людини*, (1 (7)), 140-152. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2022.111>
- April 11, 1955. What exactly happened that day? - [Electronic resource] - Access mode: <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F> (accessed December 20, 2024).
- Capener, S. D. (1995). Problems in the Identity and Philosophy of Taegwondo and Their Historical Causes. *Korea Journal*, 35(4), 80-94.
- Capener, S. D. (2016). The Making of a Modern Myth: Inventing a Tradition for Taekwondo. *Korea Journal*, 56(1), 61-92.
- Centro Mundial de Noticias de Taekwondo. - [Electronic resource] - Access mode: <https://mundotaekwondo.com/34504-people-participated-in-tkd-events-in-europe> (accessed December 18, 2024).
- Gillis, A. (2016). *A killing art: The untold history of Tae Kwon Do – updated and revised edition (1 st ed.)*. ECW Press, Toronto, Canada.
- Jeon, M., & Lim, H. (2024). Taekwondo win-loss determining factors using data mining-based decision tree analysis: focusing on game analysis for evidence-based coaching. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 16(1), 115-124 <https://doi.org/10.1186/s13102-024-00906-5>
- Jia, M., Liu, L., Huang, R., Ma, Y., Lin, S., Peng, Q., & Zheng, W. (2024). Correlation analysis between biomechanical characteristics of taekwondo double roundhouse kick and effective scoring of electronic body protector. *Frontiers in Physiology*, 1-14, 1269345. <https://doi.org/10.3389/fphys.2023.1269345>
- Jonson, J. A., & Lewis, S. (2018). Report on the Conference for the 100 th Anniversary of Choi Hong Hi: Taekwondo and Life; How to View Choi Hong Hi. *Revista de Artes Marciales Asiáticas*. 13(2), 177-183. <https://doi.org/10.18002/rama.v13i2.5628> <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/artesmarciales>
- Jonson, J. A., & Moenig, U. (2019). Furthering taekwondo as an academic discipline: A report on Youngsan University's 1st International Academic Taekwondo Conference. *Revista de*

Artes Marciales Asiáticas, 14(2), 86-92.

- Kang Won, Sik, & Lee Kyong, Myong (1999). *A Modern History of Taekwondo. Translated from the original Korean book to English by Glenn U. and students*. Bokyung Moonhwas, Seoul, Korea.
- Kukkiwon (2022). *Taekwondo Textbook-1. Introduction to taekwondo*. Korea.
- Madis, E. (2003). The evolution of taekwondo from Japanese karate. In *Martial Arts in the Modern World*, edited by Thomas A. Green and Joseph R. Svinth. Westport: Praeger Publishers. 185–209.
- Menescardi, C., Falco, C., Ros, C., Morales-Sánchez, V., & Hernández-Mendo, A. (2019). Technical-tactical actions used to score in taekwondo: an analysis of two medalists in two Olympic Championships. *Frontiers in Psychology*, 10, 472248.
- Moenig, U. (2011). The Evolution of Kicking Techniques in Taekwondo. *Journal of Asian Martial Arts*, 20(10), 8-31.
- Moenig, U. (2013). The Influence of Korean Nationalism on the Formational Process of T'aekwōndo in South Korea. *Oriental archive*, 81, 321-344.
- Moenig, U. (2015). Rule and equipment modification issues in World Taekwondo Federation (WTF) competition. *Journal of Martial Arts Anthropology*, 15(4), 3-12. <https://doi.org/10.14589/ido.15.4.2>
- Moenig, U. (2022). Early Korean martial arts manuals: Recorded evidence of the origins of taekwondo in karate. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 22(4), 41-57. <https://doi.org/10.14589/ido.22.4.6>
- Moenig, U., & Kim, M. (2017). A critical review of the historical formation of Olympic-style Taekwondo's institutions and the resulting present-day inconsistencies. *The International Journal of the History of Sport*, 34(12), 1323-1342. <https://doi.org/10.1080/09523367.2017.1385603>
- Moenig, U., & Kim, Y. I. (2021). The early globalization process of taekwondo, from the 1950s to 1971. *The International Journal of the History of Sport*, 37(17), 1807-1826. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1845151>
- Moenig, U., Cho, S., & Kwak, T. Y. (2014). Evidence of Taekwondo's Roots in Karate: An Analysis of the Technical Content of Early. *Korea Journal*, 54(2), 150-178.
- Moenig, U., Choi, H. M., & Kim, M. (2021). The Founder of the International Taekwon-Do Federation (ITF) Choi Hong Hi: An Exploration of Fiction and Fact. *The International Journal of the History of Sport*, 38(17), 1832-1855. <https://doi.org/10.1080/09523367.2021.1984232>
- Moenig, U., & Choi, H. M. (2023). The So-Called 'First' Korean Taekwondo School: The Ch'ōngdo Kwan. *The International Journal of the History of Sport*, 40(9), 790-807. <https://doi.org/10.1080/09523367.2023.2252766>
- Moenig, U., Kim, M., & Choi, H. M. (2023). Traditional martial arts versus martial sports: the philosophical and historical academic discourse. *Revista de Artes Marciales Asiáticas*, 18(1), 41-58. <https://doi.org/10.18002/rama.v18i1.7604>
- Moenig, U., & Choi, H. M. (2024). World Taekwondo (WT) versus the Kukkiwon: Disputes over Black Belt Promotional Rights. *Korea Journal*, 64(1). <https://doi.org/10.25024/kj.2024.64.1.101>
- The History of Taekwon-Do. - [Electronic resource] - Access mode: <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/> (accessed December 18, 2024).

• • • •

References

- Bondarenko, V. V., & Tereshchenko, V. O. (2024). Istoriiia rozvytku ta stanovlennia Taekwon-do ITF v Ukraini [History of the development and establishment of Taekwon-do ITF in Ukraine]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia sportu i zdorovia liudyny* [Problems and Prospects for the Development of Physical Education, Sports and Human Health], 29-33. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23357> [in Ukrainian].
- Davydov, P. O., & Bachynska, N. V. (2013). Tkhekvondo-VTF: istoriia i tendentsii rozvytku v Ukraini [Taekwondo-VTF: history and development trends in Ukraine]. [in Ukrainian]. http://www.pychayka.com/28_NPM_2013/Istoria/1_145900
- Kondratska, H., & Hnatenko, Yu. (2022). Istorychni vikhy rozvytku tkhekvondo u systemi fizychnoho vykhovannia ditei ta yunatstva [Historical milestones in the development of taekwondo in the system of physical education of children and youth]. *Věda a perspektyvy* [Scientific perspectives], (4 (11)), 83-92. [in Ukrainian].
- Lysko, S. (2022). «M'iaka syła» Respubliky Korea: yii osoblyvosti ta rol u mizhkoreiskyykh vidnosynakh (Bakalavrska robota) [«Soft power» of the Republic of Korea: its features and role in inter-Korean relations (Bachelor's thesis)]. Kyi'v, Ukrai'na. [in Ukrainian].
- Lukina, O., Strelchuk, S., Gandziarski, K., & Puszczałowska, E. Lizis (2019). Analiz zmahalnoi diialnosti tkhekvondystiv-kadetiv do ta pislia zmin pravyl (versiia VTF) [Analysis of the competitive activity of cadet taekwondo players before and after the changes in the rules (WTF version)]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprov'ia* [Sports Bulletin of the Dnieper Region], 3, 19-29. [in Ukrainian].
- Makhinko, M. P., Stavrinov, M. H., Lukina, O. V., & Kusovska O. (2019). Istoriiia rozvytku olimpiiskyykh vydiv sportyvnykh yedynoborstv (borotby hreko-rymskoi, vilnoi, dziudo ta tkhekvondo) [History of the development of Olympic martial arts (Greco-Roman wrestling, freestyle wrestling, judo and taekwondo)] [Metodychni rekomendatsii]. Dnipro. [in Ukrainian].
- Pivdenna Korea, yii dyva i demony. Chastyna 1. Trahichna istoriia i spustoshennia Koreiskoi viiny [South Korea, its wonders and demons. Part 1. The tragic history and devastation of the Korean War]. - [Electronic resource] - Access mode: <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-korea-105029912> (accessed December 15, 2024). [in Ukrainian].
- Pivdenna Korea, yii dyva i demony. Chastyna 2. Dyktatura rozvytku [South Korea, its wonders and demons. Part 2. The dictatorship of development]. - [Electronic resource] - Access mode: <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-korea-105236112> (accessed December 15, 2024). [in Ukrainian].
- Platonov, V. M. (2020). *Suchasna systema sportyvnoho trenuvannia* [Modern system of sports training]. Persha drukarnia, Kyi'v. [in Ukrainian].
- Pshenichnikov, P. M., & Mitova, O. O. (2024a). Problemy kontroliu tekhniko-taktychnoi pidhotovlenosti tkhekvondystiv vysokoi kvalifikatsii [Problems of controlling the technical and tactical preparedness of highly qualified taekwondo fighters]. *Yedynoborstva* [Martial Arts], 2(32), 81-97. <https://doi.org/10.15391/ed.2024-2.08> [in Ukrainian].
- Pshenichnikov, P. M., & Mitova, O. O. (2024b). Stavlennia treneriv shchodo problem kontroliu tekhniko-taktychnoi pidhotovlenosti u suchasnomu tkhekvondo VTF [Coaches' attitudes towards the problems of controlling technical and tactical preparedness in modern WTF taekwondo]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprov'ia* [Sports Bulletin of the Dnieper Region], 2, 174-185 [in Ukrainian].

- Pshenichnikov, P. M., & Mitova, O. O. (2024c). Formuvannia systemy zasobiv kontroliu tekhniko-taktychnoi pidhotovlennosti tkhekvondystiv vysokoi kvalifikatsii na osnovi modeliuvannia zmahalnoi diialnosti [Formation of a system of means of monitoring the technical and tactical preparedness of highly qualified taekwondo players based on modeling of competitive activity]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia* [Sports Bulletin of the Dnieper Region], 1, 185-199 [in Ukrainian].
- Radchenko, Yu., & Kostyuchenko, V. (2024). Osoblyvosti funktsionuvannia poiasnoi systemy otsinky rivnia kvalifikatsii sportsmeniv u riznykh vydakh sportyvnykh yedynoborstv [Peculiarities of the functioning of the belt system for assessing the level of qualification of athletes in various types of martial arts]. *Physical culture sports and health of the nation*, (17 (36)), 294-308. [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17\(36\)-294-308](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2024-17(36)-294-308) [in Ukrainian].
- Semeniuk, I. V. (2013). Osoblyvosti istorychnoi tradytsii pivdennokoreiskoho suspilstva [Peculiarities of the historical tradition of South Korean society]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii* [Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy], (55), 45-55. [in Ukrainian].
- Sira, O. V. (2016). Osoblyvosti ta problemy vzaiemnoho spryniattia v Pivdennii Korei ta Yaponii (1998–2015 rr.) [Peculiarities and problems of mutual perception in South Korea and Japan (1998–2015)]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Sotsiologhiia i politychni nauky* [Bulletin of Odessa National University. Sociology and Political Sciences]. 21, 2(25), 66-77. [in Ukrainian].
- Teslenko, S. S. (2022). Porivnialnyi analiz avtorytarnoi modernizatsii v Indonezii ta Pivdennii Korei [Comparative analysis of authoritarian modernization in Indonesia and South Korea]. *Rehionalni studii* [Regional studies], 49-55. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.9>. [in Ukrainian].
- Yasko, L., & Sova, V. (2022). Stanovlennia ta rozvytok tkhekvondo v Ukraini [The formation and development of taekwondo in Ukraine]. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny* [Sports science and human health], (1 (7)), 140-152. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2022.111> [in Ukrainian].
- April 11, 1955. What exactly happened that day? - [Electronic resource] - Access mode: <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F> (accessed December 20, 2024).
- Capener, S. D. (1995). Problems in the Identity and Philosophy of T'aegwondo and Their Historical Causes. *Korea Journal*, 35(4), 80-94.
- Capener, S. D. (2016). The Making of a Modern Myth: Inventing a Tradition for Taekwondo. *Korea Journal*, 56(1), 61-92.
- Centro Mundial de Noticias de Taekwondo. - [Electronic resource] - Access mode: <https://mundotaekwondo.com/34504-people-participated-in-tkd-events-in-europe> (accessed December 18, 2024).
- Gillis, A. (2016). *A killing art: The untold history of Tae Kwon Do – updated and revised edition (1 st ed.)*. ECW Press, Toronto, Canada.
- Jeon, M., & Lim, H. (2024). Taekwondo win-loss determining factors using data mining-based decision tree analysis: focusing on game analysis for evidence-based coaching. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 16(1), 115-124 <https://doi.org/10.1186/s13102-024-00906-5>
- Jia, M., Liu, L., Huang, R., Ma, Y., Lin, S., Peng, Q., & Zheng, W. (2024). Correlation analysis between biomechanical characteristics of taekwondo double roundhouse kick and effective scoring of electronic body protector. *Frontiers in Physiology*, 1-14, 1269345. <https://doi.org/10.3389/fphys.2023.1269345>
- Jonson, J. A., & Lewis, S. (2018). Report on the Conference for the 100 th Anniversary of Choi Hong Hi: Taekwon-Do and Life; How to View Choi Hong Hi. *Revista de Artes Marciales Asiáticas*. 13(2), 177-183. <https://doi.org/10.18002/rama.v13i2.5628> <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/artesmarciales>
- Jonson, J. A., & Moenig, U. (2019). Furthering taekwondo as an academic discipline: A report on Youngs University's 1st International Academic Taekwondo Conference. *Revista de Artes Marciales Asiáticas*, 14(2), 86-92.
- Kang Won, Sik, & Lee Kyong, Myong (1999). *A Modern History of Taekwondo. Translated from the original korean book to english by Glenn U. and studens*. Bokyung Moonhwas, Seoul, Korea.
- Kukkiwon (2022). *Taekwondo Textbook-1. Introduction to taekwondo*. Korea.
- Madis, E. (2003). The evolution of taekwondo from Japanese karate. *In Martial Arts in the Modern World*, edited by Thomas A. Green and Joseph R. Svinth. Westport: Praeger Publishers. 185–209.
- Menescardi, C., Falco, C., Ros, C., Morales-Sánchez, V., & Hernández-Mendo, A. (2019). Technical-tactical actions used to score in taekwondo: an analysis of two medalists in two Olympic Championships. *Frontiers in Psychology*, 10, 472248.
- Moenig, U. (2011). The Evolution of Kicking Techniques in Taekwondo. *Journal of Asian Martial Arts*, 20(10), 8-31.
- Moenig, U. (2013). The Influence of Korean Nationalism on the Formational Process of T'aekwondo in South Korea. *Oriental archive*, 81, 321-344.
- Moenig, U. (2015). Rule and equipment modification issues in World Taekwondo Federation (WTF) competition. *Journal of Martial Arts Anthropology*, 15(4), 3-12. <https://doi.org/10.14589/ido.15.4.2>
- Moenig, U. (2022). Early Korean martial arts manuals: Recorded evidence of the origins of taekwondo in karate. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 22(4), 41-57. <https://doi.org/10.14589/ido.22.4.6>
- Moenig, U., & Kim, M. (2017). A critical review of the historical formation of Olympic-style Taekwondo's institutions and the resulting present-day inconsistencies. *The International Journal of the History of Sport*, 34(12), 1323-1342. <https://doi.org/10.1080/09523367.2017.1385603>
- Moenig, U., & Kim, Y. I. (2021). The early globalization process of taekwondo, from the 1950s to 1971. *The International Journal of the History of Sport*, 37(17), 1807-1826. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1845151>
- Moenig, U., Cho, S., & Kwak, T. Y. (2014). Evidence of Taekwondo's Roots in Karate: An Analysis of the Technical Content of Early. *Korea Journal*, 54(2), 150-178.
- Moenig, U., Choi, H. M., & Kim, M. (2021). The Founder of the International Taekwon-Do Federation (ITF) Choi Hong Hi: An Exploration of Fiction and Fact. *The International Journal of the History of Sport*, 38(17), 1832-1855. <https://doi.org/10.1080/09523367.2021.1984232>
- Moenig, U., & Choi, H. M. (2023). The So-Called 'First' Korean Taekwondo School: The Ch'ongdo Kwan. *The International Journal of the History of Sport*, 40(9), 790-807. <https://doi.org/10.1080/09523367.2023.2252766>
- Moenig, U., Kim, M., & Choi, H. M. (2023). Traditional martial arts versus martial sports: the philosophical and historical academic discourse. *Revista de Artes Marciales Asiáticas*, 18(1), 41-58. <https://doi.org/10.18002/rama.v18i1.7604>

Moenig, U., & Choi, H. M. (2024). World Taekwondo (WT) versus the Kukkiwon: Disputes over Black Belt Promotional Rights. *Korea Journal*, 64(1). <https://doi.org/10.25024/kj.2024.64.1.101>

The History of Taekwon-Do. - [Electronic resource] - Access mode: <https://taekwondotimes.com/news/2019/06/> (accessed December 18, 2024).

Додаткова інформація

Відомості про статтю:

Онлайн-версія доступна за посиланням:
<https://doi.org/10.15391/ed.2025-2.07>

Конфлікт інтересів

Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування

Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Отримано: 13.01.2025; Прийнято: 27.01.2025

Опубліковано: 07.02.2025

Відомості про авторів

Пшенічніков Павло Миколайович:

аспірант; Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту; вул. Набережна перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна.

<https://orcid.org/0009-0002-7659-2244>,
hapkido.ua@gmail.com

Мітова Олена Олександрівна:

д.фіз.вих., професор; Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту; вул. Набережна перемоги 10, м. Дніпро, 49094, Україна.

<https://orcid.org/0009-0003-2306-5464> ,
elenamitova@ukr.net

Information about the Authors

Pavlo Pshenichnikov:

graduate student; Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine.

Olena Mitova:

Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor; Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine.